

Partijtop VVD moet zich afvragen of het wel aantrekkelijk is om lid te zijn van een vereniging die uitsluitend bezig is met verkiezingen

Posted on 29 november 2025 by Pieter de Jonge

De VVD zit met een probleem. In een 'dilemmastuk' stelt het Hoofdbestuur voor om VVD-bestuurders en VVD-volksvertegenwoordigers voortaan een deel van hun vergoeding af te laten dragen aan de partijkas. Dit voorstel komt een jaar nadat de contributie werd verhoogd. De partij lijkt in geldnood te zitten. Opmerkelijk, gezien het belang dat de VVD hecht aan gezonde overheidsfinanciën.

In het dilemmastuk worden enkele oorzaken genoemd van de financiële problemen: landelijke verkiezingen volgen elkaar steeds sneller op, de campagnekosten nemen toe, de Tweede Kamerfractie is verkleind van 41 zetels in 2012 naar 22 zetels nu en de groei van het aantal partijleden verloopt trager dan verwacht.

Dat zijn zeker redenen tot zorg, maar ze zijn deels het gevolg van eigen

beslissingen.

Landelijke verkiezingen

De eerstgenoemde reden in het dilemmastuk, over de snelle opeenvolging van landelijke verkiezingen, is voor discussie vatbaar. Ja, van 1982 tot 2002 zaten drie regeringen de volledige termijn uit en trad Paars-2 (1998-2002) enkel omwille van het Srebrenica-rapport een maand voor toch al geplande verkiezingen af. Maar dit was een uitzonderlijke periode, want het gebeurt vaker niet dan wel dat een Nederlandse regering de volledige termijn uitzit. Volgens hoogleraar staatsrecht Wim Voermans vallen Nederlandse regeringen vanaf 1848 gemiddeld na 2,6 jaar.

Het beeld wordt vertekend doordat de PVV de afgelopen 15 jaar twee keer een regering liet vallen. Toch bleef de regering-Schoof 11 maanden in functie, tegenover slechts 9 maanden voor Van Agt-2 (1981-1982; een coalitie van CDA, PvdA en D66).

In 2023 liet premier Rutte na anderhalf jaar zijn vierde regering vallen. Een premier die uit zijn eigen regering stapt, was een unicum. Blijft de vraag waarom de VVD haar oorlogskas niet aanvulde vóór dit besluit werd genomen.

Dan de toegenomen campagnekosten. In 2008 begon de VVD met het peilen van haar kiezers. Met succes, want vanaf 2010 werden vier achtereenvolgende Kamerverkiezingen gewonnen. De media worden onderhand bevolkt met voormalige VVD-campagnestrategen. Volgens de Belgische politiek journalist Wouter Verschelden waren tijdens de verkiezingen van 2024 in België zelfs meerdere rivaliserende communicatiebureaus van ex-adviseurs van Rutte actief (vergeefs: de Vlaamse liberalen haalden hun laagste score ooit en belandden voor het eerst sinds 1999 in de oppositie).

Zo'n groot aantal voormalige campagnemedewerkers roept de vraag op of de partij meer aan publiciteit uitgegeven heeft dan noodzakelijk was. Die vraag wordt op Algemene Vergaderingen niet gesteld. Evenmin als de vraag of de uitgebreide aandacht voor de persoon van Mark Rutte ten koste ging van andere aspecten.

Minder zetels, minder subsidie

Vergeleken met andere Europese landen krijgen Nederlandse partijen weinig subsidie. Deels wordt die verstrekt op basis van het aantal zetels in de Eerste en Tweede Kamer.

Van 41 naar 22 zetels is inderdaad een forse vermindering. Alleen ging de partij in 2017 al terug van 41 naar 33 zetels, met in 2021 slechts 1 zetel winst.

Zetels kunnen iedere verkiezing verloren worden. Sinds 1994 verloor het CDA bij maar liefst vier verkiezingen 10 of meer zetels ineens. De PvdA verloor in 2017 19 zetels. Hield de VVD nooit rekening met de mogelijkheid dat haar dit ook kon overkomen?

Minder leden

Voor hun financiering zijn Nederlandse partijen sterk afhankelijk van het ledental. Niet alleen vanwege de contributie; ook de overheidssubsidie wordt verstrekt op basis van het aantal leden.

Hier heeft de VVD een probleem. Sinds 1982, het jaar waarin Hans Wiegel aftrad als partijleider, is het [ledental](#) consequent gedaald. Van meer dan 100.000 toen naar net geen 21.000 op 1 januari 2025.

Die daling baart al jaren zorgen. Voor partijvoorzitter Henry Keizer (2014-2017) was het reden om de partij te reorganiseren. Aangenomen werd dat jongere generaties niet langer lid wilden worden van verenigingen of partijen. De VVD moest 'netwerkp partij' worden, 'klassiek' lidmaatschap gaf te weinig ruimte aan het 'door de samenleving' gewenste 'maatwerk'.

VVD minder aantrekkelijk

De omvorming voorkwam niet dat de partij in 2017 7000 leden minder had dan in 2014. Misschien was de aanname verkeerd. Op 1 januari 1995 waren 326.116 Nederlanders lid van een politieke partij, dertig jaar later waren het er 393.066. Aangezien in diezelfde periode de bevolking door migratie met 3 miljoen inwoners steeg, is het percentage van de bevolking dat lid is desondanks afgenomen.

Het totale aantal leden van Nederlandse partijen nam de afgelopen dertig jaar [toe](#). In diezelfde periode daalde het aantal VVD-leden met meer dan 30.000. Dat betekent dat het blijkbaar minder aantrekkelijk is om lid van de VVD te worden.

Campagnepartij

Er bestaat niet altijd verband tussen zetel- en ledenaantal. In 1981 belandde de VVD in de oppositie, toch had de partij op 1 januari 1982 duizend leden meer dan het jaar ervoor. Bij de vervroegde verkiezingen van 1982, voor het eerst met Ed Nijpels als lijsttrekker, behaalde de partij met 36 zetels haar beste resultaat tot dan toe. Ondanks die winst en deelname aan Lubbers 1 (1982-1986) waren er in 1983 al 7000 minder leden.

Rechtse VVD-leiders scoren beter

Vanaf 2007 kwam het zes keer voor dat de VVD meer leden had dan het jaar ervoor. Van 2010 tot 2012 gebeurde dit zelfs drie jaar op rij. Het is lastig na te gaan of dit kwam door het partijleiderschap van Rutte (2006-2023) of door de vanaf 2009 ingezette campagne-strategieën. De herhaalde ledenwinst in 2011 en 2012 kán verband houden met het feit dat Rutte in 2010 premier werd. Maar in 2013 daalde het aantal alweer.

In de partijgeschiedenis wonnen aanvoerders met een rechts-conservatieve uitstraling – Pieter Oud, Wiegel, Frits Bolkestein – meestal verkiezingen. Partijleiders van de sociaal-liberale vleugel – Joris Voorhoeve, Hans Dijkstal – verloren. Alleen de sociaal-liberaal Nijpels won in 1982 9 zetels, om er in 1986 evenveel te verliezen. In 2006 kreeg de ‘rechtse’ nummer 2 Rita Verdonk meer voorkeurstemmen (voldoende voor 10 zetels) dan de ‘linkse’ Rutte. Vanaf 2010 voerde de VVD consequent campagne op rechts.

De vanaf 2008 aangestelde campagne-strategen van de VVD lijken geconstateerd te hebben dat de VVD het van rechtse kiezers moet hebben. Rutte, die graag premier wilde worden, volgde hun advies. Ruttes beslissing om in 2012 met de PvdA te regeren kostte de partij meteen leden.

‘Zo gewonnen, zo geronnen’. De verkiezingscampagnes leverden de VVD in verkiezingsjaren meer leden op, om die het jaar daarop alweer te verliezen. Dat

wijst erop dat die campagnes werken als doping en geen gezonde groei opleveren.

Vanaf Rutte 2 begon de wildgroei aan partijen rechts van CDA en VVD. Alsof een deel van de politiek betrokken burgers niet langer geloofde dat de VVD meende wat ze in de campagne verkondigde.

Waar blijven de leden?

In 2019 haalde een [voorstel tot afdracht](#) het niet. Ironisch genoeg wilde de VVD een jaar eerder afdracht aan partijen nog [verbieden](#). Zelfs als de leden er nu wel mee instemmen, blijft hetzelfde nadeel als bij de eerdere contributieverhoging: als het ledenaantal verder daalt, wordt de opbrengst tenietgedaan.

Misschien kan de partij beter over andere dingen nadenken. Waarom zijn er eerder geen reserves opgebouwd? Waarom worden mensen wel lid van andere partijen, maar niet van de VVD? Wat doet de VVD verkeerd, waardoor mensen geen lid blijven? Keek de partijtop – premier en bewindslieden, Kamerfractie, hoofdbestuur – überhaupt verder dan de eerstvolgende verkiezingen en formatie? Is een vereniging die uitsluitend bezig is met verkiezingen wel aantrekkelijk om lid van te zijn?

De juiste antwoorden kunnen de VVD blijvend meer opleveren dan een afdracht.

Wynia's Week verschijnt 156 keer per jaar en wordt **volledig mogelijk gemaakt** door de donateurs. Doet u mee, ook straks in het nieuwe jaar? [Doneren kan zo](#). **Hartelijk dank!**

Donateurs kunnen ook reageren op recente artikelen, video's en podcasts en ter publicatie in Wynia's Week aanbieden. Stuur uw publicabele reacties aan reacties@wyniasweek.nl. Vergeet niet uw naam en woonplaats te vermelden (en, alleen voor de redactie: telefoonnummer en adres). Niet korter dan 50 woorden, niet langer dan 150 woorden. Welkom!